

УДК 378.6:781.68.087.68

DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2020-1-12>

Педагогічні умови формування інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музики у процесі хормейстерської підготовки

Ткаченко Марина Юрїївна¹

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна

E-mail: tkachenko.marina52@i.ua

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-3558-1242>

Радюшина Світлана Олександрівна²

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна

E-mail: radyushina2017s@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-3595-4598>

У статті подано результати аналізу сутності, змісту і специфіки інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва. Метою статті є обґрунтування педагогічних умов, сприятливих для ефективного формування інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі хормейстерської підготовки. Було використано методи теоретичного дослідження: аналіз, узагальнення, синтез, екстраполяція, дедуція, систематизація. Інтерпретація розглядається як основа та необхідна умова розуміння музичного твору, суттєве значення якої має суб'єктивне (особистісне) ставлення і творча уява вчителя музичного мистецтва. Сутність інтерпретації в контексті діяльності вчителя музичного мистецтва полягає в тлумаченні художнього тексту, який відображує в нотних символах зміст авторського повідомлення. В діяльності вчителя музичного мистецтва виокремлюються дві форми інтерпретації: виконавська та вербально-педагогічна. Інтерпретація хорового твору розглядається у статті як художньо-виконавська концепція диригента, яка ґрунтується на його художньо-образних уявленнях, знаннях і реалізується у його творчій взаємодії із хоровим колективом. Уточнено перелік специфічних інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва в контексті хормейстерської підготовки. Запропоновано систему взаємопов'язаних педагогічних умов, яка включає підвищення мотивації майбутніх фахівців до хормейстерської діяльності через реалізацію аксіологічного потенціалу хорової музики, імплементація коучингових педагогічних технологій у хормейстерську підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва, систематичне розширення тезаурусу художньо-образних уявлень майбутніх фахівців. Подальше дослідження передбачає розробку поетапної методики формування інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі хормейстерської підготовки.

Ключові слова: інтерпретація, інтерпретаційні вміння, інтерпретаційні вміння майбутніх учителів музичного мистецтва, хормейстерська підготовка, художньо-образні уявлення, педагогічні умови.

Вступ. У сучасному соціокультурному просторі людина взаємодіє з надзвичайно великою кількістю інформаційних потоків як реальних, так і віртуальних. Процеси інформатизації та глобалізації охоплюють всі сфери активності особистості. У тому числі це стосується і мистецької освіти, яка покликана долучати людину до культурного поля і художньої інформації. Мистецтво віддзеркалює дійсність, є носієм естетичних і духовних цінностей людства. Кожний художній твір має певні художньо-інформаційні коди, які є посланням епохи, автора, і які, відповідно, потребують тлумачення, об'єктивації та особистісно зумовленого прочитання. Музичний твір існує в часі, в моменті його виконавського втілення. Таке втілення є поєднанням художнього змісту, закладеного автором і особистісного бачення (інтерпретації) виконавця. Інтерпретація музичного твору – це основний напрям музично-виконавської діяльності, який включає аспект розуміння, осягнення і звукового або вербального втілення художнього змісту, закладеного автором. Інтерпретуючи музичний твір, музикант здійснює певне переломлення

¹ старший викладач кафедри диригентсько-хорової підготовки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

² старший викладач кафедри диригентсько-хорової підготовки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

авторського тексту (і підтексту) через призму власного світогляду, художнього і особистісного досвіду, виконавських можливостей, розуміння і художніх уявлень. Уміння інтерпретувати музичний текст є одним із найважливіших у діяльності музиканта і, відповідно, майбутнього вчителя музики. Сформовані інтерпретаційні вміння дозволяють здійснювати процес педагогічного спілкування з музичним мистецтвом на високому художньо-творчому рівні. На основі цих умінь учитель музичного мистецтва здатний допомогти учням пройти шлях від неосмисленого слухання музики до ціннісного, творчого, емоційно-емпатійного, усвідомленого сприймання музичного твору, завдяки якому буде збагачуватися їхній світогляд, художній та емоційний досвід. Основні аспекти інтерпретаційного процесу як визначального в контексті діяльності музиканта визначали Б. Асаф'єв, Є. Гуренко, Н. Корихалова, А. Сохор, І. Юдікіна та інші.

Одним із основних видів діяльності вчителя музичного мистецтва є вокально-хорова робота. Відповідний диригентсько-хоровий (хормейстерський) комплекс фахової підготовки має значний потенціал у формуванні професійної майстерності майбутнього фахівця. Такої думки дотримуються А. Болгарський, Л. Василевська-Скупа, В. Живова, А. Козир, І. Парфентьєва, І. Шинтяпіна, Л. Ярошевська та інші. Інтерпретаційні вміння майбутнього вчителя музики в контексті хормейстерської діяльності відображають творче бачення, індивідуальний стиль майбутнього диригента-хормейстера, його художній смак і художньо-теоретичні надбання, що реалізується в процесі керування вокально-хоровою та ансамблевою діяльністю учнів.

Актуальність проблеми формування інтерпретаційних умінь та значення вокально-хорової роботи в контексті фахової діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва зумовили необхідність розробки теоретико-методологічного обґрунтування процесу формування інтерпретаційних умінь майбутніх фахівців саме в контексті їхньої хормейстерської підготовки. Таке обґрунтування вимагає осмислення наявних підходів до означеної проблематики і моделювання доцільних й ефективних чинників, здатних забезпечити формування інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва.

Мета та завдання дослідження. Мета статті полягає в обґрунтуванні педагогічних умов, сприятливих для ефективного формування інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі хормейстерської підготовки. Мета дослідження зумовлює виокремлення таких завдань:

- Уточнити сутність поняття «інтерпретаційні вміння майбутнього вчителя музичного мистецтва»;
- Окреслити зміст хормейстерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва;
- Висвітлити специфіку інтерпретаційних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва в умовах диригентсько-хорової діяльності;
- Обґрунтувати концептуальну систему впровадження педагогічних умов з хормейстерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, яка буде сприяти ефективному формуванню в них інтерпретаційних умінь як необхідної якості та ознаки фахової компетентності.

Методи дослідження. Дослідження проблематики формування інтерпретаційних умінь, розробка комплексу педагогічних умов у контексті фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва здійснюється на основі комплексу теоретичних методів: аналізу, теоретичної рефлексії та узагальнення наукових результатів з означеної проблематики для визначення сутності і змісту поняття «інтерпретаційні вміння». Методи синтезу й екстраполяції використано для визначення специфічних особливостей інтерпретаційних умінь у контексті діяльності вчителя музики – хормейстера. Дедукції і систематизація є ефективними щодо визначення педагогічних умов формування інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва як комплексу елементів їхньої фахової підготовки.

Результати дослідження. Розкриття художньо-образного змісту твору музичного мистецтва відбулося у процесі його художньої інтерпретації. Інтерпретація (від лат. *Interpretatio* – тлумачення) розглядається в контексті герменевтики – мистецтва тлумачення й розуміння текстів. Саме інтерпретація уможливіло усвідомлене сприймання художнього тексту, його осягнення і роз'яснення. Герменевтичний підхід до мистецької діяльності реалізується через «декодування» символічної художньої мови, проникнення в авторський текст і підтексти, осягнення смислових контекстів авторського повідомлення.

Інтерпретація, за П. Рік'єр, це особливий вид розумової активності, спрямований на осягнення змісту, розуміння прихованого та очевидного, розкриття глибини художнього тексту (Рік'єр, 1995). У дослідженні О. Олексюк зазначається, що, в контексті мистецької освіти, герменевтичний підхід становить фундаментальну основу мислення майбутніх фахівців (Олексюк, 2009). Адже в процесі фахової підготовки студенти зустрічаються з інтерпретацією елементів та фрагментів творів мистецтва,

та у їх цілісності (що вимагає знаходити те, що є «прихованим» у тексті), мистецьких концепцій та явищ (Воронкова, 2015). Отже, інтерпретація є концептуальною основою діяльності музиканта, яка пронизує всю систему його фахової підготовки. Інтерпретація художнього тексту може здійснюватися з різних позицій: автора, виконавця чи слухача. Кожна з цих позицій дає змогу зробити унікальну і неповторну інтерпретацію (Найдорф, 2000). Саме інтерпретація трансформує художній текст на акт комунікативної взаємодії між автором, виконавцем і тим, хто цей твір сприймає.

Подекуди феномен інтерпретації художнього тексту ототожнюють з аналізом тексту. Однак між ними є значна різниця. І полягає вона у творчому розумінні процесу і результату інтерпретації (Полубоярина, 2013). Аналіз художнього тексту передбачає проведення певних уявних розумових операцій над художнім текстом, необхідних для розуміння його складників, змісту, основних ідей та визначення засобів їх реалізації. Аналіз передбачає виокремлення частин цілого для дослідження їх особливостей. Натомість інтерпретація (однією з базових процесів якої, безумовно, є аналіз) передбачає творче, особистісне, індивідуальне прочитання художнього тексту на основі об'єднання всіх виокремлених частин в єдине художнє ціле.

Проблема інтерпретації як творчого розкриття художнього змісту музичного твору завжди була в центрі уваги мистецької педагогіки (Л. Баренбойм, А. Козир, Є. Куришев, О. Ляшенко, О. Олексюк, Г. Падалка та інші), а здатність до інтерпретації розглядалась як підготовленість до організації мистецько-педагогічного процесу високого рівня. Слушним вважається визначення О. Котляревської, яка підкреслює, що інтерпретація – це переклад тексту із символічно-графічної системи нотної мови на вербальну або звуко-інтонаційну (Котляревська, 1996). Відповідно, в контексті мистецької педагогіки можливо розглядати два аспекти інтерпретаційної діяльності: художньо-виконавський і психолого-педагогічний. Перший, зазвичай, пов'язується з виконавським осягненням музичного тексту, пошуком доцільних технічних засобів, які яскраво і стильовідповідно реалізують художній задум. Другий – охоплює процеси усвідомлення, розуміння художнього змісту твору, вибудовування власної художньо-емоційної концепції, пошук доцільних вербальних і невербальних прийомів для передання його змісту, знаходження ефективних форм педагогічного впливу, рефлексію зворотного зв'язку.

Інтерпретація музичного твору має два основних значення, зазначає М. Чернявська:

- теоретичне розкриття художнього змісту твору – його пояснення;
- творча актуалізація музичного тексту – його звукове втілення (Чернявська, 1996).

О. Ляшенко виокремлює три складника художньо-виконавської інтерпретації музичного твору:

- текстувальний (написаний власне автором текст, який повністю відповідає його розумінню та уявленням);
- змістовий (історичний та жанро-стильовий контекст розуміння музичного твору);
- психологічний (досвід і особистість виконавця, через які відбувається «преломлення» авторського задуму, індивідуальний стиль і темперамент виконавця, його художні уявлення) (Ляшенко, 2001).

Отже, інтерпретація є основою та необхідною умовою розуміння музичного твору. В педагогічній діяльності інтерпретація є необхідною умовою розуміння музичного твору, музичної мови учнями. Саме за допомогою вербальної інтерпретації учитель музичного мистецтва передає учням зміст і сенс, «закодований» у музичному тексті, і, відповідно, допомагає учням пережити, емоційно відчувати, усвідомити його художнє наповнення. Вчитель музичного мистецтва має володіти значним арсеналом засобів художньо-виконавської та вербальної психолого-педагогічної інтерпретації музичного твору. Він повинен знаходити такі шляхи презентації художнього змісту твору, які, з одного боку, уможливають розуміння, полегшують музичне сприймання учнів, тлумачать музичний текст зрозумілою для учнів мовою. З іншого боку, ці шляхи не можуть зводитися до значного спрощення художніх сенсів. Навпаки, вони мають піднімати учнів на більш високий рівень розуміння, розширювати їхній досвід, формувати культуру музичного сприймання.

В інтерпретації музичного твору величезне значення набуває суб'єктивне (особистісне) ставлення і творча уява вчителя музичного мистецтва. Саме в процесі інтерпретації фахівець може «вдихнути життя» у нотний текст музичного твору, живлячи його силою емпатії, емоційності, унікальністю власного світосприйняття.

Відзначимо, що інтерпретація в педагогічній діяльності вчителя музичного мистецтва, тобто її художньо-вербальний аспект має потужний розвивальний потенціал. Інтерпретуючи музичний твір, учитель музичного мистецтва встановлює фактичний зв'язок між первинною формою творчості (композиторської) і вторинною творчістю – виконання музичного твору. Неможливо заперечувати творчу

природу виконання музичного твору. Адже, виконуючи музичний твір, інтерпретуючи його вербально (презентуючи у формі педагогічного коментаря), організуючи виконання музичного твору учнями, вчитель не обмежується простим відтворенням написаного. Він створює власну художню концепцію, засновану на особистісному розумінні авторського задуму, що відбивається на інтонації і фразуванні, агогічних прийомах і виразності голосоведення. Тобто в інтерпретації поєднуються дві форми збагачення музичного тексту у їх повному художньому відтворенні (Бай Шаожун, 2014).

Отже, сутність художньої інтерпретації в контексті діяльності вчителя музичного мистецтва полягає у тлумаченні художнього тексту, який відображає в нотних символах зміст авторського повідомлення. Таке тлумачення передбачає розкриття художнього змісту, закладеного автором через індивідуальне уявлення інтерпретатора. В діяльності вчителя музичного мистецтва виокремлюються дві форми інтерпретації: виконавська (яка розкриває образний зміст музичного твору через засоби музичної виразності) та вербально-педагогічна (яка передбачає вербалізацію змісту музичного твору через засоби художнього мовлення). Обидві форми інтерпретації ґрунтуються на сформованому в інтерпретатора образі-уявленні музичного твору. Ефективна інтерпретаційна діяльність майбутніх учителів музичного мистецтва передбачає опанування певного переліку інтерпретаційних умінь.

Уміння в широкому сенсі визначаються як засвоєний спосіб дій, практична реалізація знань, синтез знань і навичок. Важливим уточненням є те, що вміння – це володіння способом дій не тільки за шаблоном, а й в нових ситуаціях. У ґрунтовних дослідженнях, присвячених визначенню сутності і класифікації педагогічних умінь, відзначається, що педагогічні вміння доцільно тлумачити як «способи педагогічної діяльності» (Зязюн, 2001).

Уміння, пов'язані з художньою інтерпретацією, досліджував В. Крицький. Дослідник зазначає, що вміння охоплюють різні види практичної діяльності. Вони пов'язані з аналізом, порівнянням, узагальненням інформації. Інтерпретаційні вміння, за його словами, це певний комплекс, що забезпечує ефективність процесу художньої інтерпретації музичного тексту. До таких умінь В. Крицький відносить вміння використовувати різні методи аналізу музичних творів, вміння вивчати музичний текст, володіння вокальним апаратом для досягнення результату тощо (Крицький, 1999).

Отже, інтерпретаційні вміння майбутніх учителів музичного мистецтва розуміємо як володіння способами тлумачення художнього тексту з метою розкриття закладеного автором змістового наповнення, які реалізуються в музично-виконавській або вербально-педагогічній формах, ґрунтуються на сформованому в інтерпретатора образі-уявленні музичного твору та проявляються у нешаблонних умовах мистецько-педагогічної практики. До інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва вважаємо за доцільне віднести такі:

- уміння теоретичного аналізу музичного тексту;
- уміння осягати цілісний ідейно-образний зміст музичного твору на основі сформованих уявлень;
- уміння емоційно реагувати на музичний текст і знаходити доцільні художньо-емоційні визначення;
- уміння добирати доцільні засоби музичної виразності для реалізації художньо-образного змісту музичного твору;
- уміння організовувати комунікативну взаємодію учнів з творами музичного мистецтва;
- уміння добирати ефективну художньо-вербальну форму пояснення художнього змісту музичного твору;
- уміння яскраво та стильовідповідно презентувати музичний твір (у виконавській та вербальній формах).

Розглянувши сутність і зміст інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва, вважаємо за необхідне узагальнити зміст хормейстерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, що відповідає меті дослідження. Відзначимо, що хормейстерська підготовка посідає значне місце в системі фахової мистецько-педагогічної освіти. Метою хормейстерської підготовки є не тільки озброєння здобувачів вищої освіти всім арсеналом знань, умінь і навичок роботи з хоровими колективами, з хоровими партитурами творів різної форми, а також умінь реалізовувати їх на практиці, в нових умовах. На заняттях у хоровому класі студенти мають навчитися використовувати диригентську техніку, роботи аранжування хорових партитур, працювати з хоровими партіями і, безумовно, інтерпретувати музичний твір. Інтерпретація хорового твору потребує знань: щодо специфіки функціонування хорових колективів (професійних, аматорських та навчальних); особливостей співочого голосу дорослих та дітей різного віку; етапів та алгоритму роботи над хоровим твором з колективами

різних форматів (жіночими, дитячими, мішаними тощо); жанрово-стильових особливостей музичних творів.

У дослідженні Чжан Лу, присвяченому методичним засадам диригентської діяльності визначаються основні вміння хормейстера-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. До них автор відносить: психологічну готовність керувати вокально-хоровим колективом, диригентську волю і реакцію, емоційність та невербальну експресію, вміння організації занять з хорового співу, осмислене ціннісне ставлення до хорових творів, уміння створення вербального коментарю, вміння виконувати хорові партії на музичному інструменті, володіння системою поетапної роботи над музичним твором, уміння втілювати авторський задум з хоровим колективом (Чжан Лу, 2016).

Диригентська хорова інтерпретація визначається як тлумачення хорового твору і виражальних можливостей хору у взаємодії хормейстера з музичним твором та у взаємодії хормейстера з колективом (Ткач, 2012).

У такому ключі інтерпретацію хорового твору вважаємо за доцільне розглядати як художньо-виконавську концепцію диригента, яка ґрунтується на його уявленнях, знаннях і реалізується у його творчій взаємодії з хоровим колективом. Інтерпретація хорового твору також має дві форми: художньо-виконавська форма (аналіз та осягнення образного змісту музичного твору, використання диригентської техніки та волі втілення виконавської концепції з колективом); вербально-педагогічна форма (робота над твором з колективом, роз'яснення художньо-образного змісту за допомогою ефективних художніх характеристик із метою осягнення колективом диригентської художньо-виконавської концепції музичного твору).

Важливий аспект художньої інтерпретації музичного твору – це індивідуальний стиль хормейстера. З ним пов'язується готовність до створення творчої та індивідуальної художньо-виконавської концепції музичного твору. Як зазначає В. Живов, індивідуальний стиль хормейстера – це володіння унікальними прийомами хорового виконавства, які реалізуються у виборі засобів музичної виразності, які розглядаються як варіативні (такі, як агогіка, темп, яскравість прояву динамічних відтінків, темброве тло та наповнення звука, тощо). Виходячи з відчуття індивідуального стилю, хормейстер обирає і відповідні жести. Як вказує науковець, доцільно розглядати три типи виконавських стилів: раціоналістичний, схильний до об'єктивізму та монолітності, емоційний, рисами якого є суб'єктивізм та імпульсивність, а також синтетичний, якому властива глибина, проникливість, продумана імпровізація (Живов, 1987).

Подаємо основні інтерпретаційні вміння майбутніх учителів музичного мистецтва, які вони опановують у процесі хормейстерської підготовки:

- вміння спрямовувати емоційно-вольові зусилля на якісну інтерпретаційну діяльність;
- вміння здійснювати ефективний аналіз музичного твору на основі грамотного, ретельного тлумачення нотного тексту;
- вміння аналізувати рівень і ефективність власної взаємодії з хоровим колективом;
- вміння розуміти художньо-емоційний зміст авторського повідомлення, «закодованого» у хоровому творі;
- вміння осягати цілісний ідейно-образний зміст хорового твору і створювати його інтерпретаційну концепцію з урахуванням специфіки конкретного хорового колективу;
- вміння добирати доцільні засоби музичної виразності та відповідні диригентські жести для реалізації образного змісту музичного твору;
- вміння використовувати ефективні художньо-вербальні характеристики у процесі роботи над твором із хоровим колективом;
- вміння використовувати музичний інструмент для підвищення ефективності педагогічної взаємодії з хоровим колективом;
- вміння аранжувати та модифікувати хорові партитури з урахуванням специфіки конкретного хорового колективу;
- вміння проявляти диригентську волю для реалізації власної інтерпретаційної концепції музичного твору;
- вміння моделювати ефективний комунікативний простір, емоційну атмосферу в роботі з хоровим колективом;
- вміння швидко реагувати і своєчасно коригувати процес виконавської інтерпретації через невербальну взаємодію з хоровим колективом у процесі виконання музичного твору.

Як бачимо, хормейстерська підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва передбачає необхідність формування значної кількості специфічних інтерпретаційних умінь, які вимагають модернізації традиційної освітньої практики. Відповідно, вважаємо за необхідне запропонувати педагогічні умови (у розуміння сукупності чинників і заходів художньо-освітнього простору), впровадження яких у хормейстерську підготовку майбутніх фахівців буде спрямоване на ефективне формування інтерпретаційних умінь.

В якості першої педагогічної умови пропонуємо розглядати «підвищення мотивації майбутніх фахівців до хормейстерської діяльності через реалізацію аксіологічного потенціалу хорової музики».

Цінність хорового мистецтва полягає у тому, що хоровий спів – це культурний феномен, який сформувався історично і має широкий діапазон репертуару з урахуванням різних стилів, форм, динамічних засобів, тембрових можливостей. Хоровий спів – це один з аспектів традиційної культури народу і джерело становлення культури нових поколінь сучасності. У хоровій музиці закладено ідеї гуманізму, співтворчості, синергетичної взаємодії. На основі такого розуміння, підкріпленого взаємодією з найкращими зразками класичної, народної і сучасної хорової музики, у студентів виникає відчуття задоволення, що є чинником формування усвідомленої потреби у хормейстерській діяльності. Безумовно, мотивація (стимулювання до дії) має індивідуальний характер, однак студенти, які вже обрали професійне спрямування музиканта-педагога, схильні до самоспонування в диригентсько-хоровій (зокрема, інтерпретаційній) діяльності на основі розуміння її як об'єктивної цінності і як спробу для власного професійного саморозвитку.

Другою педагогічною умовою обрано «Імплементацию коучингових педагогічних технологій у хормейстерську підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва».

Коучингові технології – це інноваційна і ефективна форма організації педагогічної взаємодії, яка покликана надихати студентів на прояв творчої ініціативи, активізувати їхній інтерес, допомагати реалізовувати набуті знання у практичній ігровій формі, стимулювати суб'єктну позицію студента. Коучингові форми роботи (зокрема, тренінги, є педагогічні ігри, проєктні методи) націлені на отримання результатів, важливих саме для студента. Формування інтерпретаційних умінь у процесі впровадження коучингових форм у хормейстерську підготовку відбувається ефективно через практичну спрямованість, перевагу інноваційних, інтерактивних, ігрових методів, репертуарної свободи для студентів.

Третя педагогічна умова – «систематичне збагачення тезаурусу художньо-образних уявлень майбутніх фахівців».

Поняття «тезаурус» тлумачиться як систематизована база інформації та знань у певній галузі. Така база художньо-образних уявлень є необхідною передумовою якісної інтерпретаційної діяльності студента. Адже це – систематизований фонд знань з музично-теоретичної, диригентсько-хорової, психолого-педагогічної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва – хормейстера. На основі художньо-образних уявлень (порівнюючи з ними новий музичний матеріал, власні практичні інтерпретаційні дії, звучання хорового колективу, з яким здійснюється робота) майбутній фахівець може здійснювати художньо-інтерпретаційну діяльність. Систематичне розширення тезаурусу художньо-образних уявлень потребує значної уваги і спрямування на цей процес усіх дисциплін хормейстерської підготовки студента.

Висновки. Визначено сутність інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва, які формуються в процесі хормейстерської підготовки і віддзеркалюють її специфіку. Визначено взаємопов'язані педагогічні умови, спрямовані на формування інтерпретаційних умінь майбутніх фахівців, а також на активізацію творчої ініціативи і суб'єктності. Подальші наукові розвідки з означеної проблеми будуть присвячені обґрунтуванню поетапної методики формування інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва та перевірені її ефективності в умовах специфіки хормейстерської підготовки.

Література

Бай Шаожун. Использование творческих механизмов интерпретации музыкальных произведений студентами институтов искусств. *Всероссийский журнал научных публикаций*. 2014. № 3 (23). С. 25-27.

Воронкова Н. Р. Интерпретация та лінгвістичний аналіз художнього тексту. *Наукові записки. Філологічні науки (Мовознавство)*. 2015. № 138. С.409-411.

Живов В. Исполнительский анализ хорового произведения. М : Музыка, 1987. 95 с.

Зязюн, І.А. Неперервна освіта як основа соціального поступу. *Неперервна професійна освіта : теорія і практика : збірник наукових праць* / за ред. І.А.Зязюна та Н.Г.Ничкало. 2001. Ч. 1. С. 15-23.

Котляревська О. І. Варіативний потенціал музичного твору: культурологічний аспект інтерпретування : автореф. дис. ... канд. Мистецтвознавства : 17.00.03. Київ, 1996. 19 с.

Крицький В. Формування художньо-інтерпретаційного мислення музиканта-виконавця. *Музичне виконавство. Наук. Вісник НМАУ імені П.І. Чайковського*. 1999. № 3. С. 110-122.

Ляшенко О. Художньо-педагогічна інтерпретація музичного твору в професійній підготовці майбутніх учителів музики : автореф. дис. ... канд. пед. Наук : 13.00.04. Київ, 2001. 22 с.

Найдорф М. И. К исследованию понятия «музыкальная культура». Опыт структурной типологии. *Музичне мистецтво і культура. Науковий вісник Одеської державної консерваторії ім. А. В. Нежданової*. 2000. № 1. С. 46-51.

Олексюк О. М. Музично-педагогічний процес у вищій школі Київ: Знання України, 2009. 123с.

Полубоярина І.І. Проблема інтерпретації музичного твору в процесі професійної підготовки музично обдарованих студентів. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2013. №1 (8). С. 70-73.

Рикёр, П. Конфликт интерпретаций: Очерки о герменевтике. М : Канон- Пресс-Ц : Кучково поле, 1995. 697 с

Семиченко, В.А. Психологічні аспекти професійної підготовки і післядипломної освіти педагогічних кадрів. *Післядипломна освіта в Україні*. 2001. №1. С. 54-56.

Ткач Ю. С. Індивідуальний виконавський стиль диригента-хормейстера: теоретичний та практичний аспекти (на прикладі Національної заслуженої академічної капели України "Думка") : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03. Київ, 2012. 20 с.

Чернявська М. Н. Аксиологічний аспект теорії інтерпретації та проблеми музичної педагогіки : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03. Київ, 1996. 20 с.

Чжан Лу Методичні засади диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи у загальноосвітніх навчальних закладах : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2016. 206 с.

Pedagogical conditions for the development of future Music teachers' interpretative skills in the process of choral and conductorial training

Tkachenko Maryna³

State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky", Odesa, Ukraine

Radiushyna Svitlana⁴

State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky", Odesa, Ukraine

The article analyses the essence, content and specificity of future music teachers' interpretive skills. The purpose of the article is to substantiate pedagogical conditions favourable for effective development of future music teachers' interpretive skills in the process of their choral and conductorial training. These methods of theoretical research are used: analysis, generalisation, synthesis, extrapolation, deduction, systematisation. Interpretation is seen as the basis and the necessary condition for understanding a piece of music, the subjective (personal) attitude and creative imagination of a teacher of music being of great importance.

The essence of interpretation in the context of the activity of the Musical Arts teacher lies in the interpretation of an artistic text which reflects the content of the author's message in key note symbols. In the activity of the Musical Arts teacher, there are two forms of interpretation: performing and verbal-pedagogical. The interpretation of the choral work is considered in the article as an artistic-performing conception of the conductor which is based on his/her artistic and imaginative ideas, knowledge; it is realised in his/her creative interaction with the choral team. The list of specific interpretive skills to be demonstrated by the future Music teachers in the context of choral and conductorial training has been clarified. A system of interrelated pedagogical conditions has been offered, it includes these constituents: increase of future specialists'

³ Senior Lecturer at the Chair of the Conductorial and Choral Training at the State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky"

⁴ Senior Lecturer at the Chair of the Conductorial and Choral Training at the State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky"

motivation for the choral and conductorial activities through realisation of the axiological potential of choral music; the implementation of the coaching pedagogical technologies into the choral and conductorial training intended for the future Music teachers; a systematic widening of future specialists' thesaurus of artistic and imaginative ideas.

Further research involves the development of a step-by-step methodology for the development of future Music teachers' interpretative skills in the process of their choral training.

Keywords: *interpretation, interpretative skills, interpretative skills of future Musical Arts teachers, choral and conductorial training, artistic and imaginative ideas, pedagogical conditions.*

References

Bay Shaozhun. (2014). Ispol'zovaniye tvorcheskikh mekhanizmov interpretatsii muzykal'nykh proizvedeniy studentami institutov iskusstv [The use of creative mechanisms for the interpretation of musical works by students of art institutes]. *Vserossiyskiy zhurnal nauchnykh publikatsiy – All-Russian Journal of Scientific Publications*. (Vols. 3 (23)), (pp. 25-27) [in Russian].

Chernyavs'ka, M.N. (1996). Aksiolohichnyy aspekt teoriiy interpretatsiyi ta problemy muzychnoyi pedahohiky [Axiological aspect of interpretation theory and problems of music pedagogy]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukraine].

Kotlyarevs'ka, O.I. (1996). Variatyvnyy potentsial muzychnoho tvorcu: kul'turolohichnyy aspekt interpretuvannya [Variative potential of a musical work: the cultural aspect of interpretation]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukraine].

Kryts'kyy, V. (199). Formuvannya khudozhn'o-interpretatsiynoho myslennya muzykanta-vykonavtsya [Formation of artistic and interpretive thinking of the performer]. *Muzychne vykonavstvo. Nauk. Visnyk NMAU imeni P.I. Chaykovs'koho – Musical performance. Science. Bulletin of NIU named after PI Tchaikovsky*. (Vols. 3), (pp. 110-122) [in Ukraine].

Lyashenko, O. (2001). Khudozhn'o-pedahohichna interpretatsiya muzychnoho tvorcu v profesiyniy pidhotovtsi maybutnikh uchyteliv muzyky [Artistic and pedagogical interpretation of a musical work in the professional training of future music teachers]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukraine].

Naydorf, M.Y. (2000). K yssledovanyyu ponyatyya «muzykal'naya kul'tura». Opyt strukturnoy typolohyy [To the study of the concept of "musical culture". Experience in structural typology]. *Muzychne mystetstvo i kul'tura. Naukovyy visnyk Odes'koyi derzhavnoyi konservatoriyi im. A. V. Nezhdanovoyi – Naydorf Ml. Musical art and culture. Scientific Bulletin of the Odessa State Conservatory. AV Nezhdanova*. (Vols. 1), (pp. 46-51) [in Ukraine].

Oleksyuk, O.M. (2009). *Muzychno-pedahohichnyy protses u vyshchiy shkoli [Musical and pedagogical process in higher education]*. Kyiv: Znannya Ukrayiny [in Ukraine].

Poluboyaryna, I.I. (2013). Problema interpretatsiyi muzychnoho tvorcu v protsesi profesiynoyi pidhotovky muzychno obdarovanykh studentiv [The problem of interpreting a piece of music in the process of professional preparation of musically gifted students]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti – Education and development of gifted personality*. (Vols. 1 (8)), (pp. 70-73) [in Ukraine].

Rikor, P. (1995). *Konflikt interpretatsiy: Ocherki o germeneytike [Conflict of Interpretation: Essays on Hermeneutics]*. Moscow: Kanon- Press-TS : Kuchkovo pole [in Russian].

Semychenko, V.A. (2001). Psykholohichni aspekty profesiynoyi pidhotovky i pislyadyplomnoyi osvity pedahohichnykh kadriv [Psychological aspects of vocational training and postgraduate education of teaching staff]. *Pislyadyplomna osvita v Ukrayini – Postgraduate education in Ukraine*. (Vols. 1), (pp. 54-56) [in Ukraine].

Tkach, YU.S. (2012). Indyvidual'nyy vykonavs'kyy styl' dyryhenta-khormeystera: teoretychnyy ta praktychnyy aspekty (na prykladi Natsional'noyi zasluhenoyi akademichnoyi kapely Ukrayiny "Dumka") [Individual performance style of conductor-choirmaster: theoretical and practical aspects (on the example of the National Honored Academic Chapel of Ukraine "Dumka")]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukraine].

Voronkova, N.R. (2015). Interpretatsiya ta linhvistychnyy analiz khudozhn'oho tekstu [Interpretation and linguistic analysis of artistic text]. *Naukovi zapysky. Filolohichni nauky (Movoznavstvo) – Proceedings. Philological Sciences (Linguistics)*. (Vols. 138), (pp. 409-411) [in Ukraine].

Zhang Lu. (2016). Metodychni zasady dyryhent-s'ko-khorovoyi pidhotovky maybutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva do roboty u zahal'noosvitnikh navchal'nykh zakladakh [Methodical Principles of

Conducting and Choir Preparation of Future Music Art Teachers to Work in General Educational Institutions]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukraine].

Zhivov, V. (1987). *Ispolnitel'skiy analiz khorovogo proizvedeniya [Performing analysis of the choral work]*. Moscow: Muzyka [in Russian].

Zyazyun, I.A. (2001). Neperervna osvita yak osnova sotsial'noho postupu [Continuing education as the basis of social progress]. *Neperervna profesiyna osvita: teoriya i praktyka – Continuing Professional Education: Theory and Practice: Collection of Scientific Papers*. (Issue 1), (pp. 15-23) [in Ukraine].

Accepted: April 1, 2020

